

הרב שלמה אבינר

בת מצווה

(שיעור שניתן בכיתה)

ח. אנו מתקדמים
ט. תשובה
י. הנחש משקר
יא. לא להתעצב
יב. את יכולה
יג. יש לך חלק בזה

א. עוד לוחמת
ב. נולדת כשצריכים אותך
ג. מה תפקידי?
ד. דרכים רבות לעבודת ד'
ה. להלחם ברע
ו. בכל דור קמים עלינו
ז. ריבונו של עולם מתחבא

א. עוד לוחמת

בנות יקרות, אנו מאוד שמחים שאתן בגיל מצוה, כיוון שבזמננו, אנו זקוקים לכן. חסרים לנו אנשים כדי להלחם נגד הרוע בעולם וכדי להגביר את הטוב. בעולם, יש עדיין הרבה רוע. יש גם הרבה טוב, ברוך ד', אבל עוד הרבה רוע. ואותו רוע לא יעלם מעצמו. יש צורך להלחם עבור זה, וכל לוחם מוסיף, כמו בצבא. לא גיבור אחד ינצח את כל המלחמה. לעיתים זה קורה, כדוד שהרג את גוליית וכן יהונתן שחיסל גדוד שלם, אבל לאחר מכן, היו עוד מלחמות. בצבא יש לוחמים רבים. אנו במלחמה נגד אויבינו הערבים, אבל היא בעצמה חלק ממלחמה יותר גדולה: מלחמת הטוב נגד הרע - ובשבילה יש צורך בלוחמים רבים.

ב. נולדת כשצריכים אותך

שמא תאמרנה: "מי אנחנו הקטנות שנוכל להלחם, מה אנו כבר יכולות לתרום?" אין זה כך. כמו בצבא, בו יש לוחמים רבים וכל אחד נצרך. לעיתים, בגלל שחייל אחד חסר, כל היחידה שלו מנועה מלתפקד, כי לכל אחד יש תפקיד מדויק. כך, לכל אדם שנולד בעולם, יש תפקיד. אם לא היה לך תפקיד ייחודי, לא היית נולדת. הקדוש ברוך הוא אינו סתם מוליד אנשים שאין בהם צורך. כל אחד נולד בדיוק כאשר הוא צריך להיוולד. למה לא נולדת לפני מאה או מאתיים שנה? כי לא היו צריכים אותך. נולדת בדיוק כאשר ריבונו של עולם צריך אותך.

ג. מה תפקידי?

ודאי רוצה את לדעת בשביל מה ד' צריך אותך? זאת איננו יודעים. ריבונו של עולם הוא שהחליט והוא יאמר לך זאת, כל דבר בזמנו.

מעשה באדם שהלך במדבר, לא שתה שלושה ימים, פתאום ראה מעיין, רץ מהר, שתה לרוויה. אז פתאום הרגיש שמסתכלים עליו מאחורי הכתף. הייתה זו צפרדע, שאמרה לו: "למה לא ברכת שהכול?" השיב: "מה את מטרידה אותי? כל חיי ברכתי שהכול, אך עתה אני על סף התמוטטות".

אמרה לו הצפרדע: "ולא יכולת להתאפק עוד חמש שניות? ראה נענשתי להיות צפרדע, בגלל שזלזלתי בברכת שהכול על המים, אני מחכה פה אלף שנה, שמישהו מאוד צמא יברך ואז אחזור לצורת אדם", והתחיל לבכות. גם אותו אדם בכה, ובסוף הכל הסתדר, ולא סיפרנו זאת אלא כדי להבין, שלפעמים התפקיד שלך עלי אדמות הוא להתאפק מלשתות כשאני צמאה ולברך שהכול, לפעמים תפקידך הוא לעזור לחברה הזקוקה לכך - בזה שברת את כוחות הרע שבעולם. לפעמים מעליבים אותך ותפקידך הוא לשתוק. לפעמים להתפלל. ריבוננו של עולם שולח לך תפקידים כל הזמן.

משל לחייל שאומר לרמטכ"ל: "אני מסכים להתגייס בתנאי שיגידו לי מה תפקידי". ישיבו לו: "מי אתה לבוא בדרישות כאלה? עמוד בכוננות וכשיצטרכו לך, היה תמיד מוכן!"

ד. דרכים רבות לעבודת ד'

יש דרכים רבות להלחם ברע. כל דבר שאת עושה, את שוברת את הרוע ומוסיפה אור.

מעשה ברב אחד ושמו רבי יעקב יצחק מאפטא והיה לו כינוי "היהודי הקדוש". ולמה? כי פעם, גוי ראה אותו ואמר: "זה יהודי!" מאז דבק בו הכינוי: "היהודי". אחר כך התעלה בקדושה ואז כינו אותו: "היהודי הקדוש".

הוא סיפר: "כיצד למדתי שלכל אחד - תפקידו. הייתי קם מוקדם בבוקר ללמוד תורה ומול חלוני רואה נפח מכה בעבודתו. אמרתי לעצמי: לא יתכן, אני לומד תורה והוא סתם נפח והוא קם לפני?! מחר אקום חצי שעה לפני כן. אך גם אז מצא אותו מכה בקורנסו. הקדים עוד חצי שעה ושוב מצאו עובד. כך הלך והקדים עד שתש כוחו. לבסוף פנה לנפח: האם אינך ישן לעולם? השיב לו הנפח: כאשר קמתי לעבוד ראיתי מולי אור דולק ומישהו לומד תורה, אמרתי לעצמי שזה לא יתכן שהרי אני עובד כדי לפרנס את משפחתי והוא רק לומד תורה, לכן מוטל עלי לקום לפניו וכך הקדמתי".

יש הרבה דרכים לעבוד את ד'. האחד - בלימוד תורה. האחר - כדי לפרנס את המשפחה. זו עבודת ד' וזו עבודת ד'. דרכים רבות יש לעבודת ד'. לכל אחד דרך משלו שבשבילה ד' בראו, וכל אחד במעשיו הטובים, מסיג את הרע אחורנית.

ה. להלחם ברע

אכן, יש רע בעולם. אינכן יודעות רע מהו. כי בכיתה, כולן טובות וישרות. רק באופן נדיר חברה צובטת אותך - לא נורא. אך יש בעולם רעים, ערבים, נאצים. גם בעם ישראל יש אנשים רעים, לא הרבה, ברוך ד'. בעולם יש הרבה.

מעשה ברב אחד ושמו "החווה מלובלין", ונקרא כך מפני שהוא חזה, ראה את הכול. מי שניצב מולו, הוא חדר לתוכו וידע כל מה שעשה, כל הטוב וכל הרע. הוא גם ראה את כל הרע שבעולם וזה כל-כך כאב לו שלא יכול לסבול, לכן כיסה עיניו בבד במשך שבע שנים. כאשר הסירו, הפך קצר ראייה.

ו. בכל דור קמים עלינו

יש הרבה רע, יש להלחם נגדו ובשביל זה אנחנו פה. זה מעניין כמה לרע יש כוח בעולם. זה טירוף, איך הנאצים, יימח שם, רצחו שישה מיליון יהודים. היה עוד רשע, נשיא רוסיה ושמו סטלין שתכנן להרוג את כל יהודי רוסיה. אולי בזמנו הם היו כששה מיליון. הוא תיכנן להעביר את כולם ביום אחד לסיביר: חצי ימותו בדרך מקור וחצי ימותו שם. ולא כמו היטלר, יימח שמו, לאט-לאט, אלא ביום אחד כמו המן. הכין רכבות ומשאיות. אלא ששבוע לפני כן, לפני פורים, הוא מת. היה זה נס. הייתי אז ילד קטן וראיתי את היהודים אחרי תפילת שבת בבוקר בבית הכנסת צוחקים, שאלתי: מה קרה? השיבו: סטלין מת. שאלתי: מי הוא? השיבו: גוי. כמו כל ילד, שאלתי: גוי טוב או גוי רע? השיבו: גוי רע מאוד. וזה כשעוד לא ידעו שהוא תכנן לרצוח את כל עם ישראל שברוסיה.

ז. ריבוננו של עולם מתחבא

יש הרבה רע והקדוש ברוך הוא מתחבא ונותן לו לעשות כאוות נפשו, כאילו אין ריבוננו של עולם. יהודי רצה להדליק את האור בשבת, היה ראוי שמלאך יעצור את ידו, או ייבש אותה, כמו שקרה לירבעם אשר שלח ידו מעל המזבח: "ותיבש ידו אשר שלח עליו ולא יכול להשיבה אליו" (מלכים א' י"ג, ד'). וכן אם אדם ירצה להעליב חברו, היה ראוי שמלאך יעצור את המילים אשר יצאו מפיו.

אבל אין הקדוש ברוך הוא נוהג כן. מי שרוצה להרע, אין הקדוש ברוך הוא מונע ממנו. האדם יכול להרע כמה שירצה, לגנוב, לרצוח, להעליב, לא להתפלל. הקדוש ברוך הוא כביכול מתחבא "אכן אתה אל מסתתר" (ישעיה מ"ה, ט"ו). כמובן, ד' רואה את הכול. אנחנו איננו רואים אותו

אבל הוא רואה אותנו. יש לפעמים בבתי חולים זכוכית חד-כיוונית, המאפשרת לראות רק מצד אחד. ריבוננו של עולם רואה את הכול. "הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים" (שיר השירים ב', ט').

ח. אנו מתקדמים

ריבוננו של עולם נותן לרע להשתולל, וכי אינו מפחד שבסופו של דבר הוא יהרוס את הכול! לא! כי הוא סומך עלינו, הוא סומך עליכן - שאנחנו נילחם. אנחנו נלחמים ומתקדמים. כל שנה, כל יום, כל שעה וכל רגע - הרע נסוג ונעשה יותר קטן. יש עוד מלאכה רבה, אבל אנחנו מתקדמים. כל פעם שאת עושה דבר טוב, עושה דבר של קדושה - הרוע הולך ומתקטן. אבל אם את עושה דבר רע, חלילה, הרוע אוכל את העבירות שלך ומשמין.

ט. תשובה

אמנם, אם נכשלת, יש פתרון: תשובה! כמובן, "אחטא ואשוב" - הוא אסור (יומא פ"ה, ע"ב) אבל אם חוטאים וחוזרים בתשובה, החטא נמחק. לאט-לאט הרע הולך וקטן, עד שיהיה כה קטן, שאפשר יהיה למחוץ אותו כליל. אך עבודה ארוכה היא זו. העיקר להיזהר מן החטא.

י. הנחש משקר

והנה כמה עצות, איך להיזהר מן הרע, כי חכם גדול הוא. הנחש נענש ולמה? הרי זה תפקידו לומר לך: עשי עבירה. זו עבודתו. לולא הנחש, לולא היצר הרע, גם הטוב שאת עושה לא היה כל כך בעל ערך. למשל, את אוכלת כשר בבית, אין זה נחשב מצוה גדולה, כיוון שאין מזון אחר. מתי יש ערך למעשה טוב של אדם? אם ביכולתו לעשות להיפך, אם יש לו פיתוי לעשות להיפך. לכן ריבוננו של עולם שלח את הנחש לומר לחוה: אכלי מפרי עץ הדעת טוב ורע - הוא טעים!

אם כן, למה נענש? אמר "החוזה מלובלין" שהזכרנוהו לפני כן: מפני שהוא שיקר לחוה ורימה אותה. לו אמר לה: "ד' אמר לך לעשות את הטוב ואני אומר לך לעשות את הרע. הרע הוא נחמד ונעים והטוב הוא חיוור ומשעמם" - אז הוא היה ממלא את תפקידו של תעמולן למען מפלגת הרוע. אך הוא שיקר ואמר: זה טוב לאכול מן הפרי, אם תאכלי ממנו, תהיי כאלוהים. איזו ילדה צדיקה אינה חושקת להיות כאלוהים? גם תאכלי מן הפרי הנחמד וגם תהיה כאלוהים! על זה הנחש נענש.

יש להיזהר, פעמים רבות, הרע מתחפש לטוב. אם היצר הרע ילחש לך: עשי דבר רע - ודאי לא תשמעי לו אלא תכי אותו עד חורמה. לכן

הוא מרמה אותך ואומר: "זה טוב, העליבי את חברתך, מגיע לה, זה יחנך אותה". לא נכון! אל תקשיבי.

יא. לא להתעצב

יש ילדות עם הורים מעצבנים, היצר הרע אומר: "החזירי להם". אל תשמעי. לפעמים הוא אומר: "את לא שווה כלום! מי את בכלל! את לא מצליחה! את כישלון מתמיד". אל תקשיבי! הוא שקרן הרי אם יגיד לך: "את הרי חכמה שבעולם" - לא תאמיני לו. לכן הוא הולך הפוך ומטיף לך: "עליך להיות ענווה כמו משה רבנו. אינך שווה כלום. את סמרטוט. אינך מצליחה במאומה, את מידרדרת". כך היצר הרע דופק ולוחץ ודוחס. אין להקשיב לו! היצר הרע רוצה שתהיי עצובה. אם הוא מצליח בזה, הוא יכול לנוח, כי אדם עצוב הוא אדם גמור. הוא אומר לעצמו: "ממילא איני שווה כלום, אם כך אלך ואחטא".

אנו מכירים את תחבולות היצר הרע כבר אלפי שנים. קודם הוא מנסה להכשיל אותך בעבירה, ולעיתים הוא מצליח, שהרי איננו מלאכי השרת. אך אחרי שהכשיל אותך, הוא מתחיל בעבודתו השנייה, לשכנע אותך שאינך שווה, שאת כשלון מהלך. הוא דוקר ומסובב את הסכין בתוך הפצע.

לא להקשיב! אסור להיות עצוב, קצת - כן, אם עשית עבירה, עליך להיות קצת עצובה, אך לא לנצח. אפילו כאשר נפטר מישהו, שזהו דבר נורא, אמרו חכמים: "שלשה ימים לבכי ושבעה להספד" (מועד קטן כ"ז, ב'), ושלשים יום או שנה לאבלות - אבל גם בזה אין להפריז יתר על המידה. כך, אם עשית עבירה, עליך לבכות כמה דקות או שעה, אך אחר כך, יש לחזור לשמחה.

היו סידורים שנדפסו בגרמניה בהם נכתב: "כאן בוכים", אין למרוח את כל התפילה בדמעות. ודאי אם עשית עבירה, אין לך לצחוק אלא להתעצב, אך לא יתר על המידה. יש לחזור בתשובה ולחזור לשמחה. הרבה תכסיסים יש לו ליצר הרע. הוא מראה את הרע כאילו הוא טוב ומפיל אותך בפת. ובאמת כיצד תדעי מה טוב ומה רע? בשביל זה יש חברות. חברתך מזהירה אותך: "אל תעשי זאת! זה רע! יצרך מטעה אותך". כמו-כך, את תעזרי לחברתך. אמנם, לעיתים שתי חברות נופלות יחד בפת, ומטעות אחת את השנייה. בשביל זה יש חברה שלישית:

"טובים השנים מן האחד... כי אם יפלו האחד יקים את חברו ואילו האחד שיפול ואין שני להקימו... ואם יתקפו האחד השנים יעמדו נגדו והחוט המשלש לא במהרה ינתק".

(קהלת ד' ט"ו-י"ב)

יש לך חברות ויש לך גם מורות.

היזהרי מהיצר הרע, כי הוא מראה את הטוב - רע, ואת הרע - טוב. לכן יש צורך ללמוד תורה - תורה, תנ"ך, ספרי הלכה, כקיצור שולחן ערוך וספרי מוסר.

יב. את יכולה

לעיתים היצר הרע אומר לך: "לא תצליחי". אם תקשיבי לו, באמת לא תצליחי - כמשל הכד השבור. נגמרו המים בבית, הילדה אומרת: אני הולכת למעין להביא מים. משיבים לה הוריה: אל תלכי, ודאי תשברי את הכד, אתמול שברת כד, שלשום שברת כדדיים. - אומרת הבת: לא אשבור. - אם את מתעקשת לשבור כד, לכי. הילדה אינה חוזרת. ההורים נגשים לפתוח את הדלת: ילדה עם שברי כד. ודאי. זו נבואה רעה המגשימה את עצמה.

כך היצר הרע מפתה: "לא תצליחי, קשה מדי, חבל לנסות". הוא אומר לך: "אל תתאמצי בשמירת הלשון, חבל על המאמץ, ממילא תכשלי".

"היהודי הקדוש", שהזכרנו לעיל, סיפר שהוא למד זאת מאיכר. בלכתו בדרך, הוא ראה עגלה מלאה שחת שנפלה על הצד. האיכר שעמד שם אמר לו: "עזור לי להרים את העגלה". הוא הסתכל בעגלה וחשב לעצמו: "כבדה מידי! אמנם האיכר הזה נראה די גיבור וגם לי יש שרירים, אך זה מעבר לכוחם של שני אנשים". לכן השיב לו: "אינני יכול" האיכר הסתכל לו בעיניים ואמר לו: "אתה כן יכול, אלא אינך רוצה". זה חדר לליבו והוא הסכים. הביאו קרשים, דחפו קרש תחת העגלה, במאמץ כביר, הרימו כמה סנטימטרים ושוב דחפו קרש והרימו. היו דוחפים ומרימים עד שאחרי מאמץ אחרון, הרימו את העגלה. אז הוא שאל את האיכר: "כאשר אמרתי שאני לא יכול, למה אמרת לי שאיני רוצה?" השיב האיכר: "כי לא ניסית. אדם שלא מנסה, כלום יכול לומר שהוא אינו יכול! נסה!".

היצר הרע אומר: "אל תנסו!" לא נכון - נסי! אם תנסו, אולי תצליחי, אולי לא תצליחי. אבל אם לא תנסו, בטוח שלא תצליחי.

כל מה שכתוב בתורה - את יכולה. לו לא יכולת, זה לא היה כתוב בתורה. כי הקדוש ברוך הוא אינו מטיל עלינו סתם מטלות בלתי אפשריות כדי להעניש אותנו בסוף. לצוות על אדם לעשות דבר מה מעל יכולתו ולבסוף להענישו - זו סתם רשעות. אפשר להעניש ישירות. לא כן! היה פילוסוף גוי גרמני בשם קאנט שאמר: "אתה חייב, סימן שאתה יכול". בילדותי, למדתי בין שאר שפות גם גרמנית, לספר הלימוד הזה שם: "מי שרוצה - יכול". כמובן, יש ללמוד תורה ולא גרמנית, אך הפתגם צודק. מי שרוצה, יכול. לפני הכל עליך להאמין שאת יכולה.

אל תאמיני ליצר הרע הטוען שאינך יכולה, את יכולה! נסי ותראי שאת יכולה. כמובן, לא בבת אחת אלא בהדרגה. כמו בסיפור העגלה שהרימו אותה קמעה קמעה.

יג. יש לך חלק בזה

לאט-לאט, אפשר לנצח כל דבר. בעולם יש נהרות נהרות, נחלים נחלים של רוע, אבל קצת אור יכול לגרש הרבה חושך. החושך כל כך מפחד מן האור - לא יאמן. את עושה דבר טוב קטן, את מגרשת המון חושך. למלחמה הזאת אין גיל מינימאלי. גם ילדה קטנה היא בין הלוחמים.

בזמנים הקדומים, היו בצבא ילדים קטנים בתפקיד של מתופפים. פקודות היו נמסרות למרחוק גם על-ידי תיפוף. היה תיפוף אשר משמעותו: להסתער קדימה! כל השומע את התוף היה מתמלא גבורה. כל דבר טוב שאת עושה, הוא רווח, הוא מהווה עוד נקודה של אור. לבסוף, כשהאור יתרבה, כל הרע ילך ויקטן עד שנמחץ אותו לגמרי. לכל אחד יש בזה חלק. כשיבוא המשיח, את תטפחי לעצמך על הכתף בגאווה ותגידי: גם אני עשיתי זאת! גם לי יש חלק בזה! לכן אנו שמחים מאד, שאתן בגיל בת מצוה, עכשיו אתן לוחמות. לעיתים, גם לוחם גדול נופל בקרב. העיקר - אחרי שנופלים, קמים ולוחמים ובסוף מנצחים.

ריבונו של עולם שמח מאד בכן, עלו והצליחו!